

POSTANOWIENIE

9 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek

na posiedzeniu niejawnym 9 lipca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. G.

przeciwko [...]

o zapłatę zadośćuczynienia,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy w Gliwicach

postanowieniem z 2 czerwca 2025 r., I C 580/25,

o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach postanowieniem z 2 czerwca 2025 r. wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy z powództwa A. G. przeciwko [...] o zapłatę zadośćuczynienia innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 2 k.p.c. W uzasadnieniu wskazał, że pozwany jest sędzią [...]. Zwrócił ponadto uwagę na to, że jako podstawę faktyczną żądania powód wskazał działanie pozwanego jako sędziego referenta sprawy, w której powód jest stroną. Z tej przyczyny instytucja wyłączenia sędziego nie jest wystarczająca, aby osiągnąć cel, jakim jest społeczne postrzeganie sądów jako obiektywnych i bezstronnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 ze zm., dalej: „ustawa nowelizująca”) wprowadzono art. 44¹ k.p.c., zgodnie z którym Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego (§ 1); o przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy (§ 2).

Należy podkreślić, że właściwość sądu ma charakter konstytucyjny (por. art. 45 Konstytucji RP – zapewniający i kształtujący prawo do sądu właściwego), a instytucja uregulowana w art. 44¹ k.p.c. stanowi wyjątek od kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd miejscowo właściwy. W konsekwencji art. 44¹ k.p.c. musi być interpretowany w sposób ścisły. Do przekazania sprawy do innego sądu może dojść jedynie w razie powstania okoliczności faktycznych odnoszących się do przedmiotowych lub podmiotowych cech konkretnej sprawy, świadczących jednoznacznie o tym, że rozpoznanie sprawy przez sąd właściwy według przepisów k.p.c. byłoby niezgodne z interesem publicznym i sprzeciwiałoby się dobru wymiaru sprawiedliwości, gdyż godziłoby w społeczny odbiór sądu jako bezstronnego (zob. postanowienie SN z 7 maja 2020 r., V CO 1/20, nie publ.).

Przytoczone przez Sąd Rejonowy argumenty związane z pełnioną przez pozwanego funkcją, nie pozwalają na przyjęcie, że dobro wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego, wymaga rozpoznania tej sprawy przez inny sąd równorzędny.

Okoliczności stanowiące przesłankę dobra wymiaru sprawiedliwości muszą być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Obawa wystąpienia w opinii społecznej przekonania, że sprawa nie zostanie w tym sądzie bezstronnie rozpoznana musi być realna, a nie hipotetyczna. Nie uzasadnia istnienia takiej obawy ani przedmiot postępowania, ani relacje (ewentualnie stosunki prawne) pozwanego wynikające z pełnionej przez niego funkcji.

Nadużywanie instytucji przekazywania sprawy do sądu równorzędnego z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości może prowadzić do osłabienia zaufania

obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Pochopne sięganie do art. 44¹ k.p.c. w sprawach, w których stronami są osoby znane lub pełniące funkcje publiczne, w tym sędziowie, nie służy autorytetowi wymiaru sprawiedliwości. Może go natomiast osłabiać, wywołując wrażenie zwątpienia we własne kompetencje, podatności na wpływy lub dążenia do odsuwania od siebie spraw trudnych i niewygodnych z racji funkcji pełnionych przez uczestników postępowania bądź zainteresowania opinii publicznej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 marca 2020 r., IV CO 44/20 i z 30 maja 2025 r., III CO 431/25 – nie publ.).

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy, uznając, że nie ma podstaw do przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

(A.T.)

[r.g.]